

« Θείκη και ανθρώπινη ευθύνη στην ομηρική
ποίηση »

Μνηστηροφονία και Έκτορος αναίρεσις:
ντουμπλέτα εγκλήματος –τιμωρίας

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: Σπυριδάκη Μ. Δέσποινα, ΠΕ02, διδάσκουσα στο
Μουσικό σχολείο Λάρισας

● Εισαγωγή

Η Ιλιάδα και η Οδύσσεια συνιστούν τις παλαιότερες συνθέσεις της αρχαϊκής επικής ποίησης, που ο πυρήνας τους έγκειται στην εξύμνηση των ένδοξων κατορθωμάτων ηρώων (κλέα ἀνδρῶν) ενός απόμακρου παρελθόντος. Και στην Οδύσσεια, μεταπολεμικό ποίημα του νόστου, και στην Ιλιάδα, έπος πολεμικό, τη γενέθλια πράξη των οποίων εντοπίζουμε στον κορμό της προφορικής ποίησης (*oral poetry*), ιχνογραφούνται οι διαστάσεις του διπολικού ζεύγους Έγκλημα και τιμωρία .

● Σκοπός

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να παρουσιάσει τις διαστάσεις του διπολικού ζεύγους Έγκλημα και τιμωρία στην επική ποίηση, με αφορμή τα δρώμενα στη ραψωδία χ, εντασσόμενη στον εσωτερικό νόστο του Οδυσσέα για εκδίκηση-αποκατάσταση και την Έκτορος αναίρεσιν, που πραγματώνεται στη Χ της Ιλιάδας από τον Αχιλλέα, ως το τίμημα για το φόνο του Πατρόκλου στο *context εγκλήματος*, ερμηνευομένου ως κατηγορίας,-εκδίκησης-τιμωρίας .

● Μεθοδολογία

Η Μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η ανασκόπηση της σχετικής με το υπό εξέταση θέμα κλασικής και σύγχρονης γραμματείας, καθώς και συγκριτική ανάλυση - επεξεργασία των ραψωδιών χ και Χ. Ειδικότερα, μελετήθηκαν οι συγκεκριμένες ψυχολογικές, κοινωνικές και πολιτικές -

πολιτιστικές συνθήκες που οδήγησαν στην εκδήλωση των συγκεκριμένων τάσεων απόδοσης *Τίσεως*.

● Αποτελέσματα

Από την συγκριτική εξέταση της Οδυσσειακής με την Ιλιαδική 22^η ραψωδία, που εγείρουν την υποψία στον αναγνώστη ντουμπλαρισμένων ηθογραφήσεων, προκύπτει ότι

- ✓ ο ποιητής εντάσσει τόσο το πολύνεκρο φονικό στο «μέγαρο» όσο και το θάνατο του Πριαμίδα στις κομβικές Σκαιές Πύλες στο ηθικοθηρησκευτικό σύστημα που εκπορεύεται από το Δία
- ✓ Το εκ Διός ηθικοθηρησκευτικό σύστημα προβάλλει ως εξής: Άτη, ιδωμένη εν είδει προπατορικού αμαρτήματος, ως προσωρινός συσκοτισμός του νου, αναταραχή της φυσιολογικής συνείδησης, μερική και προσωρινή παραφροσύνη, που αποδίδεται σε κάποια εξωτερική "δαιμονική" δύναμη- Υβρις: υπέρβαση θνητών ορίων και προσβολή θεών και ανθρώπων – Νέμεσις: οργή των θεών- Τίσις: τιμωρία, αποκατάσταση διασαλευμένης ηθικής τάξης.
- ✓ Το ανωτέρω ηθικοθηρησκευτικό σύστημα μετατοπίζει το κέντρο βάρους της ανθρώπινης δυστυχίας από τους αθανάτους στους θνητούς.
- ✓ Η μνηστηροφονία και η Έκτορος ανδροκτασία συνιστούν «αριστεία».
- ✓ Διά των αριστειών αναδεικνύονται οι περί δικαίου απαιτήσεις της εποχής: ομού να εκδικηθούν οι δύο ήρωες για εγκλήματα που αμφότεροι εισέπραξαν (αυτοδικία). Ειδικότερα, οι οδυσσειακοί μνηστήρες ως σφετεριστές ξένης περιουσίας, γυναίκας, αρχής έγιναν καθ'έξιν υβριστές, συμπλέοντας με την άμετρη υβριστική καυχισιολογία του Έκτορα πάνω στο νεκρό του Πατρόκλου.
- ✓ Η τιμωρία αμφοτέρων, επομένως, προκύπτει ως φυσικό επακόλουθο της όλης υβριστικής συμπεριφοράς τους· γιατί την ύβρη οι ομηρικοί θεοί δεν τη συγχωρούν, πράγμα που επιβεβαιώνει και η κάλυψη που προσφέρουν στους τιμωρούς, έως και δαιμονική απάτη, εκπεφρασμένη και στις δύο ραψωδίες από την Παλλάδα.

● Συμπεράσματα

Από τη σπουδή των ραψωδιών χ και Χ προκύπτει ότι στόχος της ποιητικής μεγαλοφυΐας των δύο επών ήταν να προβάλει τόσο την οδυσσειακή μνηστηροφονία όσο και την ιλιαδική δολοφονία του Έκτορα από τους τιμωρούς-πρωταγωνιστές των δύο επών ως έργο όχι τόσο εκδικητικού μένους όσο δικαιοσύνης, για να αποκατασταθεί η τάξη εκεί όπου είχε διασαλευτεί κι ο ποιητής, παράλληλα με τον νόστο και την μήνιν, προετοιμάζε από την αρχή τον ακροατή, με τις πολλές και ποικίλες προσημάνσεις, όχι μόνο να τη δεχτεί αλλά και να την απαιτήσει.

● Βιβλιογραφικές Αναφορές

Allen, Th. W., *Homeri opera*, t. III-IV. Oxford 1954-55.

Μαρωνίτης, Δ.Ν. – Πόλκας, Λ., *Αρχαϊκή επική ποίηση: από την Ιλιάδα στην Οδύσσεια*, εκδ. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 2007.

Vidal-Naquet P. (μτφρ. Α. Κεφαλά), *Ο κόσμος του Ομήρου*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 2002.